

Datum van inontvangstneming : 17/07/2023

Zaak C-339/23

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

30 mei 2023

Verwijzende rechter:

Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Polen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

28 april 2023

Verzoekende partij:

Horyzont Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz
Inwestycyjny Zamknięty

Verwerende partij:

LC

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Vordering tot betaling van een bedrag van 41 177,24 Poolse zloty (PLN) (ongeveer 8 761 EUR), vermeerderd met verdragingsrente, uit hoofde van een consumentenkrediet dat verweerster LC heeft verzuimd terug te betalen.

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële vraag

Uitlegging van artikel 8 van richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad.

Artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

Prejudiciële vraag

Moet artikel 8 van richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad aldus worden uitgelegd dat de daarin neergelegde verplichting van de kredietgever om de kredietwaardigheid van de consument (kredietnemer) te beoordelen gelijkwaardig is aan de andere in deze richtlijn neergelegde verplichtingen (in het bijzonder de informatieverplichtingen van artikel 10 en volgende), zodat de in artikel 23 van de richtlijn bedoelde sancties niet anders kunnen zijn, dat wil zeggen dat zij geen uiteenlopende rechtsgevolgen kunnen hebben naargelang welke van deze verplichtingen niet wordt nagekomen?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad: artikel 8, leden 1 en 2, en artikel 23.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Kodeks cywilny (burgerlijk wetboek) van 23 april 1964 (hierna: „k.c.”): artikel 58, leden 1, 2 en 3, en artikel 481, leden 1, 2, 2¹, 2², 2³ en 2⁴.

Kodeks postępowania cywilnego (wetboek van burgerlijke rechtsvordering) van 17 november 1964: artikel 505⁴.

Ustawa o kredycie konsumenckim (wet op het consumentenkrediet) van 12 mei 2011 (hierna: „u.k.k.”): artikel 9, leden 1 tot en met 4, artikel 30, lid 1, artikel 31, leden 1 en 2, artikel 32, artikel 33 en artikel 45, leden 1 tot en met 5.

Ustawa-Prawo bankowe (wet op het bankwezen) van 29 augustus 1997 (hierna: „bankwet”): artikel 70, leden 1 en 2, en artikel 78a.

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure

- 1 Op 28 september 2017 heeft verweerster LC (consument) met Nest Bank S.A., gevestigd te Warschau, een overeenkomst inzake een consolidatielening ten bedrage van 49 148,06 PLN (10 457 EUR) gesloten.
- 2 Krachtens deze kredietovereenkomst heeft verweerster zich ertoe verbonden om het geleende bedrag in de periode tot 3 oktober 2022 in 60 gelijke maandelijkse termijnen terug te betalen en om een zogenoemde leningscommissie ten bedrage van 7 323,06 PLN (ongeveer 1 558 EUR) te betalen, alsmede om 8 365 PLN (1 779 EUR) aan contractuele rente voor het gebruik van de hoofdsom tegen een tarief van 9,9 % (met een variabel rentepercentage) op jaarbasis af te lossen.

- 3 Een deel van het aan verweerster beschikbaar gestelde kredietbedrag is gebruikt om een ander krediet af te lossen. Het resterende bedrag is gebruikt voor consumptiedoeleinden.
- 4 In de kredietovereenkomst is bepaald: het „totaalbedrag van het krediet” wordt gevormd door de som van 33 460 PLN; de „totale kosten van de lening” worden gevormd door het bedrag van 29 113,16 PLN; het „totaal te betalen bedrag” is een bedrag van 62 573,16 PLN. De door verweerster te betalen maandelijkse termijn bedroeg 1 042 PLN (ongeveer 221 EUR).
- 5 Ten tijde van de sluiting van de overeenkomst was verweerster gepensioneerd en had zij een halftijdse arbeidsbetrekking. In de kredietovereenkomst heeft verweerster aangegeven dat haar netto maandinkomen gemiddeld 1 755,62 PLN (ongeveer 373 EUR) bedroeg en dat zij nog een ander krediet aan het aflossen was waarvan de aflossingstermijn 320 PLN (ongeveer 68 EUR) bedroeg.
- 6 In de kredietovereenkomst is niet voorzien in een specifieke methode voor de waarborging van de kredietaflossing.
- 7 Gelet op de achterstand bij de aflossing van het krediet heeft de kredietgever in rechte om betaling verzocht. De plaats van de kredietgever is later ingenomen door verzoeker, die de in de dagvaarding geldend gemaakte schuldvordering heeft verkregen krachtens een overeenkomst tot cessie van een schuldvordering.
- 8 De rechter in eerste aanleg heeft de vordering in haar geheel toegewezen en heeft een betalingsbevel uitgevaardigd.
- 9 Verweerster heeft beroep tegen het betalingsbevel ingesteld en heeft daarbij verzocht de tenuitvoerlegging van het bevel op te schorten of de vordering waarop het betalingsbevel betrekking had te spreiden in termijnen.
- 10 In de loop van de procedure heeft verweerster een deel van het krediet terugbetaald voor een totaalbedrag van 25 928 PLN (ongeveer 5 516 EUR).

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 11 Ter terechtzitting van 16 juni 2020 heeft verweerster haar bezwaren toegelicht en betoogd dat de kredietgever ten tijde van de sluiting van de overeenkomst heeft verzuimd om haar kredietwaardigheid te beoordelen. Daarnaast heeft zij nog andere bezwaren aangevoerd met betrekking tot de beoordeling van de contractuele bedingen in termen van het oneerlijke karakter ervan.
- 12 Verzoeker heeft zijn vordering gedeeltelijk ingetrokken, namelijk ten aanzien van de bedragen die door verweerster in de loop van de procedure zijn terugbetaald. Voor het overige handhaaft verzoeker zijn vordering tot betaling van de hoofdsom, vermeerderd met verdragingsrente.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 13 Gelet op artikel 8, lid 1, van richtlijn 2008/48 en overweging 28 van deze richtlijn dient de kredietgever voorafgaand aan de sluiting van een kredietovereenkomst de kredietwaardigheid van de consument te beoordelen, met name op basis van toereikende informatie die van de consument is verkregen. Deze verplichting, die tevens is neergelegd in artikel 9 u.k.k., draagt bij tot de verwezenlijking van de algemene doelstellingen van de richtlijn, namelijk om een hoog en gelijkwaardig niveau van bescherming van consumenten in de Unie te waarborgen en de totstandkoming van een goed functionerende interne markt voor consumentenkrediet te vergemakkelijken.
- 14 De andere op kredietgevers rustende lasten en met name de informatieverplichtingen van de artikelen 5 en 10 van de genoemde richtlijn dragen eveneens aan de verwezenlijking van deze doelstellingen bij.
- 15 In het licht van de rechtspraak van het Hof zijn zowel de beoordeling van de kredietwaardigheid van de kredietnemer als de precontractuele en contractuele informatieverplichtingen van wezenlijk belang voor de consument (zie arresten van 21 april 2019, ██████████ en ██████████ C-377/14, EU:C:2016:283, punten 61 en 64, 10 juni 2021; Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg), C-303/20, EU:C:2021:479, punt 29, en 5 maart 2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, punt 21).
- 16 Uit het verzamelde bewijsmateriaal volgt dat de bank haar verplichting tot het verrichten van een kredietwaardigheidsbeoordeling niet is nagekomen. Verweerster heeft naar het oordeel van de verwijzende rechter daarentegen niet voldaan aan de voorwaarden voor het aangaan van een krediet, aangezien zij niet kredietwaardig was. Een vergelijking tussen de totale maandelijkse inkomsten van de consument en de last van de kredietaflossing leidt namelijk tot de conclusie dat het aflossen van de maandelijkse termijn de consument in een situatie brengt waarin zij nog moeilijk in haar elementaire levensbehoeften kan voorzien. Verweersters ongunstige financiële situatie was niet van voorbijgaande aard.
- 17 In artikel 23 van richtlijn 2008/48 is bepaald dat de lidstaten de regels vaststellen inzake de sancties die gelden voor niet-nakoming van de ter uitvoering van deze richtlijn vastgestelde nationale bepalingen, en de nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat deze sancties worden toegepast. De sancties moeten doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn.
- 18 Bij de omzetting van richtlijn 2008/48 heeft de Poolse wetgever verzuimd om passende sancties in te voeren voor niet-nakoming van de verplichting om de kredietwaardigheid te onderzoeken van een consument die een consumentenkrediet wil aangaan. Zoals volgt uit het arrest van 10 juni 2021, Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg), C-303/20, EU:C:2021:479, zijn de sancties van artikel 138c van de kodeks wykroczeń (wetboek overtredingen) voor het niet nakomen van de verplichting om de kredietwaardigheid van de consument

te onderzoeken niet toereikend. Deze tekortkomingen betreffen zowel de u.k.k. als de bankwet.

- 19 Het Poolse stelsel van burgerlijk recht voorziet in een aantal oplossingen die het sanctioneren van niet-nakoming van privaatrechtelijke bepalingen mogelijk maken. Een van deze oplossingen is die van artikel 45 u.k.k., waarin wordt voorzien in de zogenoemde sanctie van kosteloze kredietverstrekking, onder andere voor gevallen van niet-nakoming van zijn informatieverplichtingen door de kredietgever ten aanzien van de consument. Deze bepaling is evenwel van toepassing op de inbreuken die daarin strikt worden opgesomd. Niet-nakoming van de verplichting om de kredietwaardigheid van de consument te onderzoeken maakt daarvan geen deel uit.
- 20 De overheersende opvatting in de bestaande rechtsprekende praktijk van de Poolse rechterlijke instanties is dat niet-nakoming van de verplichting om krachtens artikel 9 u.k.k. een kredietwaardigheidsbeoordeling te verrichten geen rechtsgevolgen kan hebben die de contractuele relatie tussen de partijen beïnvloeden. In het licht van de bestaande rechtspraak van het Hof is een dergelijke insteek evenwel onaanvaardbaar.
- 21 Aangezien artikel 45 u.k.k. niet expliciet ingaat op de kwestie van niet-nakoming van de verplichting om de kredietwaardigheid van de consument te onderzoeken, moet in de eerste plaats worden gezocht naar andere bepalingen die een beslechting in overeenstemming met de door richtlijn 2008/48 nagestreefde doelstellingen mogelijk maken. Een dergelijke regel zou kunnen worden gevonden in artikel 58 k.c., die voorziet in de zwaarste sanctie, namelijk die van de nietigheid van de betreffende rechtshandeling. De verwijzende rechter is van oordeel dat deze bepaling ook van toepassing kan zijn bij niet-nakoming van de verplichting om de kredietwaardigheid van de consument te onderzoeken.
- 22 Hoewel de keuze van de toe te passen sanctieregeling wordt overgelaten aan de lidstaten, dient de gekozen regeling ervoor te zorgen dat de in voornoemd punt 13 genoemde algemene doelstellingen van richtlijn 2008/48 worden verwezenlijkt.
- 23 De verwijzende rechter vraagt zich derhalve af of, indien de op de ondernemer rustende en in de artikelen 8 en 10 van richtlijn 2008/48 genoemde verplichtingen met het oog op de verwezenlijking van deze doelstellingen gelijkwaardig zijn, dit betekent dat de door de betrokken lidstaat toegepaste sancties bedoeld in artikel 23 van de richtlijn verschillend kunnen zijn voor verschillende inbreuken.
- 24 Aangezien het Hof in punt 35 van het arrest in zaak C-303/20 heeft gewezen op de omvang van de beoordelingsmarge van de rechter bij de toepassing en, met name, bij de keuze van de maatregel die past bij de ernst van de vastgestelde niet-nakoming van de betreffende verplichting, luidt de vraag of in een dergelijk geval moet worden geconcludeerd dat een dergelijke maatregel gelijkwaardig moet zijn aan de sancties waarin wordt voorzien voor niet-nakoming van andere

verplichtingen die voortvloeien uit de bepalingen die zijn vastgesteld met het oog op de omzetting van richtlijn 2008/48.

- 25 De vraag luidt of de toegepaste sanctie, indien sprake is van een niet-nakoming van de verplichting van artikel 8 van richtlijn 2008/48 (artikel 9 u.k.k. of artikel 70 van de bankwet), strenger of minder streng kan zijn dan die waarin wordt voorzien voor een niet-nakoming van bijvoorbeeld de informatieverplichtingen van artikel 10 van de genoemde richtlijn. Bij uitbreiding luidt de vraag of de mate van discretionaire bevoegdheid bij de beoordeling van de gelijkwaardigheid van een door het nationale recht voorgeschreven sanctie uitsluitend een zaak van nationaal recht is dan wel of de omvang van deze bevoegdheid voortvloeit uit een beoordeling van de gelijkwaardigheid van de in de richtlijn vastgestelde verplichtingen.
- 26 Deze twijfels komen in de onderhavige zaak aan de orde. Indien de sanctie van artikel 58 k.c. wordt toegepast, wordt de overeenkomst nietig en zijn alle contractuele bedingen derhalve niet meer bindend voor de partijen. Aan de andere kant leidt de sanctie van artikel 45 u.k.k. niet tot de nietigheid van de overeenkomst, terwijl deze sanctie wel de mogelijkheid biedt om geen rente en andere kredietkosten aan de consument in rekening te brengen.
- 27 Zoals in de praktijk algemeen wordt aangenomen, omvat de sanctie van kosteloze kredietverstrekking evenwel niet de sancties met betrekking tot de contractuele verpagingsrente. Dit betekent dat de verpagingsrente in het geval van de toepassing van artikel 45 u.k.k. wordt vastgesteld krachtens de overeenkomst (en in dit geval 24,50 % per jaar zal bedragen), terwijl de verpagingsrente in het geval van de toepassing van de sanctie van artikel 58 k.c. krachtens de wet wordt vastgesteld (en in dat geval 12,25 % op jaarbasis bedraagt).
- 28 In dat verband merkt de verwijzende rechter op dat de bestaande rechtspraak van het Hof de doeltreffendheid, de evenredigheid en de afschrikkende werking van deze sancties volgens de criteria van artikel 23 van richtlijn 2008/48 niet ter discussie stelt.
- 29 Opgemerkt zij evenwel dat de door het Hof onderzochte gevallen waarin deze sancties zijn toegepast, betrekking hebben op de nationale rechtsorden van verschillende lidstaten en dat deze lidstaten op dat gebied autonomie genieten. De vraag luidt evenwel of een dergelijk onderscheid in de sancties, in een situatie waarin de verplichtingen uit hoofde van deze richtlijn moeten worden geacht gelijkwaardig te zijn, dat wil zeggen van soortgelijke rang te zijn en hetzelfde doel te hebben, in het licht van artikel 23 van richtlijn 2008/48 moet worden geacht toelaatbaar te zijn in het kader van het nationale recht van één staat.
- 30 Om ervoor te zorgen dat de sanctie voldoet aan de criteria van artikel 23 van richtlijn 2008/48 moet de verwijzende rechter rekening houden met het feit dat de huidige stand van het recht niet voldoende nauwkeurig of duidelijk is en op zijn

minst niet naar behoren kan worden beoordeeld door de gemiddelde consument, die niet over voldoende juridische kennis beschikt.

- 31 Het naast elkaar bestaan van meerdere sancties in het nationale recht maakt niet alleen de rechtsgrondslagen voor het geldend maken van uit het Unierecht voortvloeiende rechten onduidelijk en onnauwkeurig, wat tot een vermindering van de doeltreffendheid (*effet utile*) van deze sancties leidt, maar introduceert tevens een belangrijke onderscheiding wat betreft de evenredigheid van de sancties die worden toegepast uit hoofde van de niet-nakoming van verplichtingen die voortvloeien uit een enkele handeling van de Unie, namelijk richtlijn 2008/48.
- 32 Op grond van het antwoord van het Hof zal de verwijzende rechter in staat zijn om te beoordelen of een verscheidenheid aan sancties (in de hierboven beschreven zin) geoorloofd is in een situatie waarin uit richtlijn 2008/48 voortvloeiende verplichtingen niet zijn nagekomen. De rechter wenst evenwel te benadrukken dat het er niet om gaat om aan te geven welke bepaling van nationaal recht moet worden toegepast, maar, indien het Hof dit passend acht, om op voornoemd gebied de Unierechtelijke bepalingen uit te leggen.
- 33 Het Hof heeft zich nog niet over de in de prejudiciële vraag opgeworpen kwesties uitgesproken. Het antwoord op de gestelde vraag zal rechtstreeks van belang zijn voor de uitkomst van de onderhavige zaak, namelijk voor de beoordeling van de gevolgen die, rekening houdend met de criteria van artikel 23 van richtlijn 2008/48, passend zijn ten aanzien van de niet-nakoming door een bank van haar verplichting om de kredietwaardigheid van een consument te beoordelen, met name vanuit het oogpunt van de doeltreffendheid en de evenredigheid van de betreffende sanctie en de afschrikkende werking ervan.